

‘Gezond varken is winst op alle gebied’

Algemeen

[Jacqueline Wijbenga]

Om te voldoen aan het Duitse Ecolabel moet het percentage aangetaste varkensorganen 60 procent lager zijn dan het slachterijgemiddelde. “Liever hebben we alleen maar gezonde dieren, maar volledig ziektevrij is een illusie”, weet Hans Jurg Eynck van Tönnies. Van varkenshouders wordt verwacht dat ze zich daarvoor wel maximaal inspinnen, met zo weinig mogelijk medicatie.

De vraag naar Nederlandse milieukeurvarkens voor de Duitse markt groeit. “Een belangrijke eis die wordt gesteld vanuit het Duitse Ecolabel is 60 procent minder aangetaste organen ten opzichte van het slachterijgemiddelde”, weet Jan Schuttert van Handelshuis Schuttert. Reden voor Schuttert om het belang hiervan onder de aandacht te brengen tijdens het symposium ‘Saubere Schweine für Ecolabel’. “Als we in staat

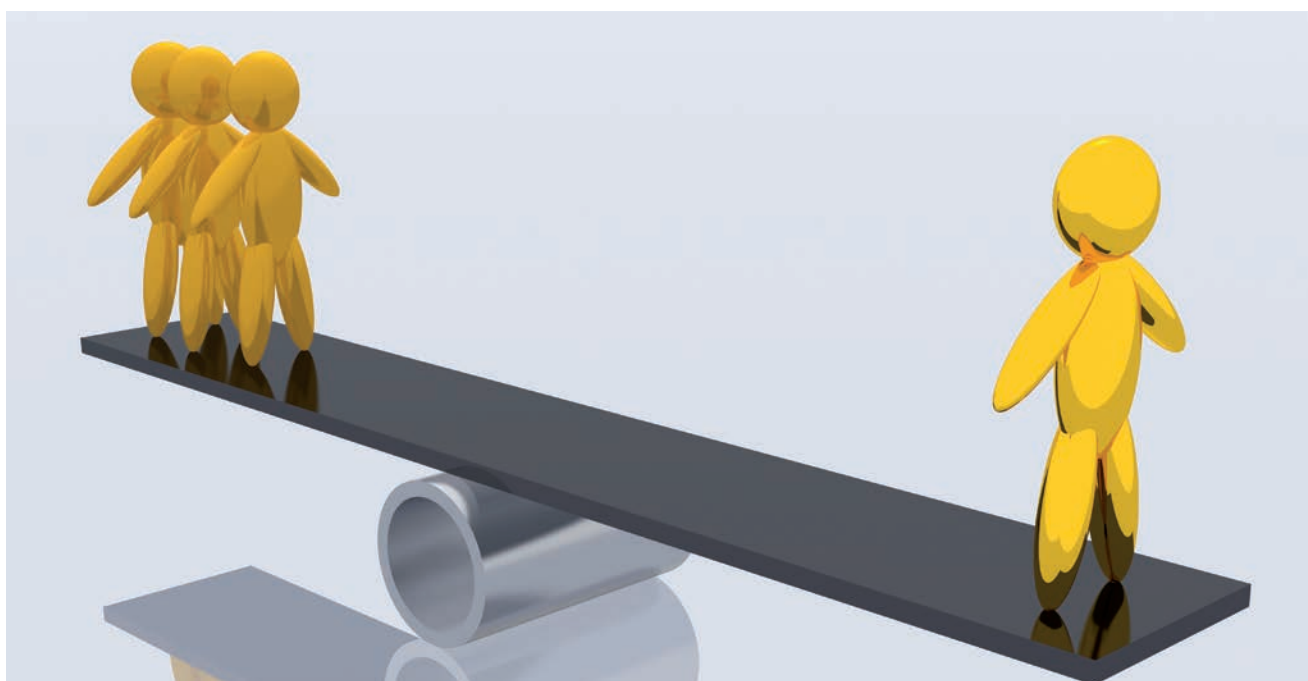
zijn gezondere varkens af te leveren, is dat winst op alle gebied: gezondere dieren, lagere voerkosten, vlottere slacht, minder slachtkosten en betere opbrengst.”

Markt

In Duitsland wordt onderscheid gemaakt tussen gangbaar, Ecolabel en Biokür. “Daarmee spelen we in op de verwachtingen vanuit de samenleving.

Biokür gaat daarbij nog een stap verder dan het Ecolabel”, legt Hans Jürg Eynck van de Duitse slachterij Tönnies uit. Los van de labeling is het uitgangspunt dat vlees in de basis afkomstig moet zijn van gezonde dieren, stelt Eynck. “Vraag is echter wanneer een dier gezond is. Het beeld dat de landbouwpraktijk daarvan heeft, is gebaseerd op ratio. Voor de consument spelen emotionele aspecten mee in die gezondheidsperceptie. Voor hen gaat het niet alleen om de gezondheid van het dier, maar ook om het welzijn. Dieren worden vermenschlijkt en dat beeld heeft ook zijn weerslag op de relatie van mensen met hun dierlijk voedsel. Als slachterij zijn we ons daarvan bewust, vandaar ook de verschillende labels. Het verhaal daarbij richting consument moet echter wel kloppen.” Aan de slachtlijn zijn meetbare eigenschappen de belangrijkste indicatoren van diergezondheid, onder andere orgaanbeschadigingen. “Deze zijn bepa-

>>>

Mart Smolders:
“De varkenshouderij zit op een gezondheidswip die pas omslaat als je de juiste maatregelen in de goede volgorde toepast.”

>> 'Gezond varken is winst op alle gebied'

lend voor de sortering naar de diverse afnemers, maar voor varkenshouders zijn orgaanbeschadigingen die wij constateren ook een bron van informatie."

Groter

De informatie van het slachthuis moet volgens Loes Kateman van MSD goed worden geanalyseerd. "Slachthuisuitslagen zijn waardevol voor het zoeken en vinden van ziekteoorzaken. Op basis daarvan kun je een plan van aanpak opstellen." Toch zegt dat ook niet alles. "Schone longen is nog geen garantie dat er geen wormproblemen zijn." Minder groei en een hogere voederconversie zijn volgens Kateman belangrijke signalen van longaandoeningen.

Volgens Mart Smolders (Schipper Bladel, voorheen onderzoekscoördinator Varkensproefbedrijf Sterksel) worden de slachtafwijkingen in de praktijk nog zwaar onderschat. "Onderzoek toont aan dat bevindingen van pathologen bij het beoordelen van dieren van pleuritis en pneumonie gemiddeld een factor twee hoger uitkomen dan die van slachthuizen." Een deel van het verschil wordt verklaard doordat varkens die van een ziekte zijn hersteld, er aan de slachtlijn niet weer worden uitgekapt. "De slachtlijn is dus een goede indicatie, maar geen representatie van het beeld in de stal."

Basismanagement

In de praktijk wordt er volgens Smolders nog te vaak onbewust antibiotica gebruikt. "Anders werken is nodig om het gebruik hiervan terug te dringen."

Kosten

Long- en leverbeschadigingen leveren problemen op aan de slachtlijn, zorgen voor hogere kosten van kwaliteitsbewaking, maar kosten varkenshouders ook geld. "Opbrengstverlaging aan de slachtlijn door klassevermindering, maar waarschijnlijk ook al extra kosten in de stal", aldus Hans Jurg Eynck van slachterij Tönnies. De kosten van ziekte in de stal zijn aanzienlijk, beaamt Frédéric Vangroenweghe van Elanco. "Dat kan bij worminfecties oplopen tot een verlies van 0,85 tot 4,30 euro door vertraagde groei, verhoogde voerconsumptie, hogere uitval, medicijngebruik en korting bij de slacht."

Schone organen zijn nog geen garantie dat er geen gezondheidsproblemen zijn.

Met name het gebruik in de eerste drie dagen is hoog, vanuit de gedachte 'baat het niet, dan schaadt het niet'. Maar het schaadt wel, vooral op latere leeftijd. Antibioticagebruik op jonge leeftijd heeft effect op de immunologie op latere leeftijd", waarschuwt Smolders. Frédéric Vangroenweghe (Elanco) wijst er echter op dat er wel degelijk wat kan worden gewonnen door een juiste strategie in de eerste levensweken. "Vroege vaccinatie in de eerste levensweek leidt tot reductie van M. hyopneumoniae-gerelateerde longletsels."

Smolders pleit ervoor dat varkenshouders en erfbetreders die hen adviseren (dierenartsen of voeradviseurs) hoe dan ook beginnen bij het begin: basismanagement. "Als dat niet goed is, is elke volgende maatregel weggegooid geld." Onder basismanagement verstaat Smolders onder andere het consequent hanteren van het all in-all out-principe. "Maar ook het verbeteren van contactstructuren, werkvolgorde en looplijnen, afvoeren van kadavers en schoon drinkwater zijn onderdeel van het basismanagement."

Aanpak

Varkenshouders die te maken krijgen met dierziekten in de stal, kunnen volgens Frédéric Vangroenweghe (Elanco) de strijd op twee manieren aangaan. "Geleidelijke aanpak en stapsgewijs elke ziekte uitbannen, of beginnen met een schone lei en eventueel bijsturen." Een goede aanpak begint met de juiste diagnose. "Veel ziekten lijken op elkaar of veroorzaken klachten die passen bij een ander ziektebeeld", waarschuwt de dierenarts. "Hoesten kan wel degelijk een verschijnsel van een leveraandoening zijn, al wordt het meestal geassocieerd met longproblemen." Paul van Gasselt (Pfizer) valt Vangroenweghe bij: "Er is een duidelijk verschil tussen kijken en zien of waarnemen. Ondanks dat mis je wel eens iets, en zie je het wel,

dan is het lastig om de juiste analyse te maken." Een vaste scorelijst kan daarbij houvast bieden.

Afhankelijk van de geconstateerde afwijking kan medicijngebruik nodig zijn. Vaccineren heeft daarbij de voorkeur boven antibioticagebruik. Kateman: "Vaccineren is geen vervanging van goed management. Dat moet eerst op orde zijn." Ze is geen voorstander van het gebruik van vaccinatiecocktails. "Pas liever één of twee gerichte vaccinaties toe dan een vaccinatie tegen allerlei ziekten. Vaccinatie is absoluut geen vervanging van antibiotica en mag het ook niet worden."

Wip

Smolders waarschuwt dat er voor een gezonde varkenshouderij geen oplossing in een potje verkrijgbaar is. "We zitten op een gezondheidswip, die pas omslaat als je de juiste maatregelen en het goede aantal acties hebt genomen in de beste volgorde." Volgens hem is het daarom van belang veel tijd te steken in coaching op de werkvloer, evalueren van genomen maatregelen, bijstellen en vasthouden aan de ingeslagen weg.

Winnen

Eynck beaamt dat er in de varkenshouderij nog veel te winnen is met verbeterde bedrijfshygiëne. "Veel varkenshouders zijn toch in zekere zin bedrijfsblind en focussen op hun eigen situatie. Maar elk varken bereikt uiteindelijk vierhonderd tot zeshonderd consumenten. Daar ligt een grote verantwoordelijkheid voor varkenshouders." Het streven van slachterij Tönnies is het aantal zieke dieren zo laag mogelijk te krijgen. Eynck: "Nul is onrealistisch, maar met elkaar moeten we wel zorgen voor een maximale reductie van het aantal zieke dieren in de stal en dus aan de slachtlijn. Daar heeft de hele keten baat bij." ■